

КОВАЛЬ В.О.,

*в.о. завідувача кафедри психології, кандидат педагогічних наук,
доцент Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

КОНЦЕПТ СОЦІАЛЬНОГО САМОПОЧУТТЯ В СОЦІОГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ

За визначенням С.М. Бубняк [1], соціальне самопочуття це один «із ключових концептів, який характеризує суб'єктивний стан суспільства в найбільш загальному контексті, котрий, акцентує увагу на дослідженні того, як почуває себе людина в якості члена певного суспільства чи конкретної соціальної групи, наскільки правильним і справедливим бачить вона своє власне місце в цьому суспільстві, наскільки вона задоволена тим, що отримує від суспільства і що дає йому сам». Виходячи з цього визначення, ми можемо елімінувати наступні елементи:

1. рівні, які впливають на соціальне самопочуття: макро-, мезо- і мікрорівень; на різних рівнях діють або різні механізми регуляції соціального самопочуття, або вони є одними і тими самими, але проявляються по-різному (наприклад зростання рівня життя в державі може по-різному проявлятися на всіх вищезазначених рівнях, хоча б за рахунок перерозподілу благ);

2. справедливість, що розглядається як категорія самих різних наук – від етики до економіки, що ускладнює можливості вивчення впливу уявлень про справедливість через елімінацію відповідних ознак і аналіз їх впливу на психологічний зміст соціального самопочуття. Наприклад, за Ф. Аквінським соціальним благом є баланс індивідуальних інтересів [2], в цьому випадку ми можемо проводити вимірювання в рамках конфліктологічних парадигм, а регулятором соціального самопочуття можуть виступати процедури медіації як на міжіндивідуальному рівні та і на рівні груп. За Т. Гоббсом [3] справедливість повинна розглядатись з точки зору розподілу благ між людьми, однак в цьому випадку постає питання того – що вважають різні страти населення за благо; в даному випадку вивчення системи цінностей (картографування за втратами) дозволяє не тільки робити вимірювання, а й за рахунок розуміння динаміки змін цих цінностей суто за рахунок економічних впливів регулювати самопочуття як мінімум на макро- і мезорівнях. У сучасних дослідженнях справедливості в основу теорій покладають ідеологічні положення

відповідних напрямків: соціалістичні, консервативні та ліберальні. Причому в ліберальному напрямку Дж. Ролз [4] вказав на те що справедливість виступає і як базис структур суспільства, і як регулятор цих самих структур – це, як не дивно, є вірним і для інших напрямків. В якості діагностичної процедури в даному випадку ми можемо проводити вимірювання системи цінностей як індивідуальних так і групових, а також використовувати аттитюди.

3. задоволеність тим, що людина отримує від суспільства і що дає йому сама – достатньо добре вивчена в руслі економічних наук та соціології. Насамперед, це теорії які пов'язані з обміном: концепція соціального обміну Дж. Хоманса і П. Блау, теорія раціонального вибору; а також теорії, що пов'язані з інтерпретацією поведінки людьми: як символічний інтеракціонізм, так і вся феноменологічна соціологія. І слід згадати такий напрямок як соціологія емоції, що вивчає емоції саме в контексті соціальної взаємодії.

Величезною проблемою є те, що більшість соціогуманітарних наук значно просунулись у вивченні феномену соціального самопочуття порівняльно з психологією. Рішенням проблеми може бути використання надбань інших наук в цьому напрямку, але для цього потрібен перепис фактів та ознак з мов інших наук на мову психології. Такого роду транспорентність допоможе використати не тільки надбання відповідних наук, але й створити психологічні технології регуляції соціального самопочуття, що в нашому нестабільному світі з кожним роком набуває все більшої актуальності.

Список використаних джерел

1. Бубняк С.М. Теоретична інтерпретація концепту «соціальне самопочуття» в соціогуманітарних науках. *Перспективи*. 2015. № 3. С. 35–39.
2. Кухаренко О.В. Соціальна справедливість у соціальних науках: аналіз ідей і концепцій. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Соціологія і політичні науки*, 2013. Т. 18. Вип. 2 (18). Ч. 2. С. 240–249.
3. Якоб М. Проблеми соціальної рівності і справедливості та їх співвідношення в концепціях Т. Гоббса і Дж. Локка. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VIrd/2009_6/7.pdf.
4. John Rawls. *A Theory of Justice*. Harvard University Press, 1971. 560 p.